

את פעולת החימוץ — אסור כי "זה וזה גורם, אסור".

וחכמים חולקים וסוברים "זה וזה גורם, מותר".

ושתי הברייתות, הראשונה המתירה נשנתה כדברי חכמים, והשניה כדברי רבי אליעזר.

ומקשה הגמרא: וממאי ומנין לך דטעמא דרבי אליעזר הוא כמו דביארו אביי? דילמא הרי יתכן לומר: טעמא דרבי אליעזר הוא: משום דסובר אחר אחרון אני בא והוא פועל גמר המעשה, אי גמיר באיסורא — אסורה, ואי גמיר בהיתרא — מותרין, ונלך אחר אחרון בין סילקיה ובין לא סילקיה?

ואין הכי נמי, אם יפלו שניהם בבת אחת, ואין גורם אחרון, סובר רבי אליעזר שהעיסה מותרת, מפני ש"זה וזה גורם — מותר".

ומתרצת הגמרא: אלא מצאנו במקום אחר שרבי אליעזר סובר "זה וזה גורם — אסור".

והוא: רבי אליעזר ורבנן שנחלקו עליו במשנה דעצים⁽¹¹⁶⁾ —

דתנן שנינו משנה בדני תרומה: שאור המחמיץ עיסה — של חולין ושאור של תרומה שנפלו לתוך העיסה של חולין, לא בשאור זה שיעור כדי לחמיץ עיסה זו ולא בזה כדי לחמיץ, והיות ונצטרפו וחימצו — רבי אליעזר אומר: אחר האחרון אותו שנפל אחרון אני בא, אם של חולין נפל אחרון ביטל את הראשון, והעיסה מותרת לזרים, ואם של תרומה נפל אחרון — אסורה לזרים מפני שהאחרון גרם את החימוץ. וחכמים אומרים: בין שנפל איסור לכתחלה [גירסא אחרת: בתחילה] ובין שנפל איסור לבסוף — אינו אסור, עד שיהא בו באיסור בלבד כדי לחמיץ.

ואמר אביי: לא שנו את דברי רבי אליעזר שאחר אחרון אני בא, וכשהאחרון הוא של חולין מותר — אלא שקדם וסילק את האיסור קודם נפילתו של ההיתר, וכיון שכאשר נפל ההיתר אינו מצטרף לאיסור להיותם יחד שיעור לאסור, אין באיסור עצמו שיעור לאסור. ואף שכבר נתן האיסור כח חימוץ של איסור בעיסה, ובלעדיו לא היתה נחמצת, מכל מקום, כיון שהוא לבדו אין בו כח להחמיץ — אין לומר "זה וזה גורם", והאחרון ביטל את הראשון, אבל אם לא קדם וסילק את האיסור, ושניהם עושים

ובגמרא מסכת פסחים [כו א] גרסינן "אלא רבי אליעזר דעצי אשירה".

והקשו התוס' [לפי ביאור המהר"ם והמפרשים]: למה לנו לחפש אחרי מאן דאמר הסובר "אסור", הרי לפי דעת הגמרא עתה סובר רבי יוסי עם החכמים שנחלקו עמו "זה וזה גורם אסור", אדרבה, אנו מחפשים מאן דאמר הסובר "מותר" כדי ליישב ברייתא הראשונה? ורבי

116. לפי גירסתנו "אלא רבי אליעזר ורבנן דעצים" אין הפירוש שברייתא אחת היא כדעת רבי אליעזר, והשניה כדעת רבנן בעלי פלוגתא החולקים עמו, אלא פירושו: הא רבי אליעזר ואתו עמו חכמים בעלי פלוגתא, שהם כמוהו סוברים: "זה וזה גורם — אסור" [אלא שנחלקו בדבר אחר — כמו שיבואר]. ובהמשך תבאר הגמרא, כדברי מי נשנתה הברייתא המתירה.